

Nr 9.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1923 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående höjning av den kommunala nöjesskatten och skattens ombildning till statsskatt.

(1:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 129, har herr *Olsson* i Berg hemställt, »att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag, avseende att, i samband med en väsentlig höjning av nu gällande skattesatser, ombilda den nuvarande kommunala nöjesskatten till att huvudsakligen utgöra en statsskatt».

Då Kungl. Maj:t för 1919 års lagtima riksdag framlade det förslag i fråga om beskattning av offentliga nöjestillställningar, vilket föranlett den nu gällande förordningen härom, meddelade dåvarande chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet i ämnet, att tidigare inom finansdepartementet utarbetats förslag till nöjesbeskattning för statens räkning. Över sistnämnda förslag, vilket var åtföljt av motivering, hade hörts flera myndigheter, bland dem kammarrätten. Nämnda ämbetsverk hade framfört invändningar mot beskattningens anordning såsom statsskatt och i sådant hänseende yttrat följande:

Nöjesskatten finge anses till sin natur vara mest lämpad såsom kommunalskatt och hade även, såsom exempel från utlandet gäve vid handen, visat sig väl fungera såsom sådan. Då därtill komme, att utbytet av den inflytande skatten i icke ringa mån komme att röna inverkan av de åtgärder, som vederbörande kommuner vidtog med avseende å inom dessa förekommande nöjestillställningar, samt dyrtiden, såsom bekant vore, övade sitt hårda tryck jämväl på kommunernas ekonomi, hade kammarrätten funnit det kunna ifrågasättas, huruvida vad i motiverna anförts innefattade tillräckliga skäl för en anordning, varigenom på grund av statens tillfälliga skattebehov den nya skatten

Utskottet.
Historik.

tillfördes statsverket, samt kommunerna betoges den eljest nära liggande möjligheten att tillgodogöra sig den inkomstkälla, varom fråga vore.

Föredragande departementschefen förklarade sig i likhet med kammarrätten anse, att nöjesskatten borde anordnas såsom en kommunal skatt, och åberopade vad kammarrätten till stöd härför anfört.

Konstitutionsutskottet, som avgav utlåtande (nr 20) i anledning av propositionen, anförde därvid till en början, att utskottet i likhet med Kungl. Maj:t hyste den uppfattningen, att beskattning av utgifter för nöjen vore synnerligen lämpad att tagas i anspråk för tillgodoseende av det offentligas behov av ökade inkomster. Inom utskottet hade ifrågasatts, att skatten skulle anordnas så, att den utginge till staten eller landstingskommunerna. I avseende härå anförde utskottet.

»Av flere skäl anser utskottet även lämpligt, att den föreslagna nöjesskatten göres till en kommunal skatt, utgående till primärkommunerna. Såsom allmänt är känt och i den kungl. propositionen framhålles, har den pågående dyrtiden kommit att utöva ett synnerligen betydande tryck på kommunernas ekonomi, och det synes vara av oavvisligt behov påkallat att på något sätt ställa till deras förfogande möjligheter att med nya inkomstkällor möta detta tryck. I detta hänseende synes en kommunal nöjesskatt vara synnerligen ändamålsenlig. Å andra sidan kan frågan om det närmare anordnandet i olika detaljer av en sådan skatt ännu sägas i vårt land befinna sig på sådant stadium, att man i vissa hänseenden har att försöksvis pröva sig fram till de anordningar, som omsider böra bliva definitiva; och det synes under sådana förhållanden vara önskvärt, att åt de nu antagna bestämmelserna giva den smidighet som medger ett sådant provande. Enligt utskottets uppfattning förutsätter detta, att skatten till en början endast bliver fakultativ, något som icke lär kunna genomföras annorledes, än att bestämmanderätt över densamma utövas av primärkommunen. Därigenom vinnes också, att på de olika orterna nödig hänsyn kan tagas till de lokala förhållandena, vilket enligt utskottets uppfattning måste vara nödvändigt vid införandet i vårt land av en nöjesskatt.»

Med vissa ändringar i enskilda delar tillstyrkte konstitutionsutskottet bifall till Kungl. Maj:ts förslag, vilket också blev med de av utskottet föreslagna ändringarna av riksdagen antaget. Den fakultativa kommunalskatt, som sålunda beslutats, regleras genom den av Kungl. Maj:t den 30 maj 1919 utfärdade förordningen om rätt för kommun att upptaga särskild avgift vid vissa offentliga nöjeställningar (nr 256) med i förordningen sedermera gjorda ändringar.

Vid 1920 års riksdag väckte herr Erlansson m. fl. inom andra kammaren motion, nr 144, om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag, i syfte att nöjesskatten måtte ombildas till

en landstingsskatt. I häröver avgivet utlåtande, nr 13, hemställde konstitutionsutskottet, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Till motivering för nämnda hemställan erinrade utskottet om de i 1919 års utlåtande gjorda, ovan återgivna uttalanden, vilka enligt utskottets mening fortfarande ägde full giltighet.

Även vid 1921 års riksdag väcktes förslag om nöjesskattens omläggning, i det att herr Erlansson i en motion (nr 174) i andra kammaren gjorde framställning om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i syfte att nöjesskatten till viss del skulle bliva statsskatt. Bevillningsutskottet, som hade att yttra sig i anledning av sistnämnda motion, avstyrkte bifall till densamma och anförde såsom skäl härför, dels att erfarenhet om verkningarna av beskattningen i dess helhet ännu icke kunde anses vara i tillräcklig mån för handen, dels ock att de inkomster, som icke blott städer utan även åtskilliga landskommuner hade av nöjesskatten, vore för dem, särskilt under de rådande kommunalekonomiska svårigheterna, av stor betydelse, varjämte utskottet påpekade frågans samband med den av 1920 års riksdag begärda utredningen om den kommunala beskattningen i dess helhet.

I fråga om nöjesskattens avkastning framgår av sammanställningar, vilka förekomma dels i Svenska stadsförbundets tidskrift (häftena 8 år 1920, 7 år 1921 och 7 år 1922) och dels i nr 5 av Landskommunernas tidskrift för sistnämnda år,¹ att nöjesskattens avkastning i respektive 93, 90 och 94 av Sveriges städer utgjort, i jämna tusental, under följande tider $\frac{1}{10}$ 1919— $\frac{30}{100}$ 1920 6,809,000 kronor, $\frac{1}{10}$ 1920— $\frac{30}{100}$ 1921 6,334,000 kronor och $\frac{1}{10}$ 1921— $\frac{30}{100}$ 1922 4,803,000 kronor samt att avkastningen i 405 av rikets landskommuner under år 1920 uppgått till 478,000 kronor.

Statistik.

I den till stöd för det nu föreliggande förslaget anförda motiveringen har motionären för nöjesskattens omläggning till huvudsaklig statsskatt framfört två skäl, nämligen dels det bekymmersamma statsfinansiella läget och dels den omständigheten att nöjesskatten komme städerna till godo i helt annan omfattning än landskommunerna. Beträffande vad motionären i övrigt anført får utskottet hänvisa till motionen.

Motionen.

¹ Sammanställningarna i Svenska stadsförbundets tidskrift äro grundade på uppgifter, som genom förbundets egen försorg införskaffats. Landskommunernas tidskrift åter har begagnat de till statistiska centralbyrån inkomna sammandragen av landskommunernas räkenskaper för år 1920; beträffande dessa sammandrag har i sistnämnda tidskrift påpekats, att desamma icke ännu undergått slutgiltig granskning samt att siffrorna följaktligen icke vore definitiva.

Utskottets yt-
rande.

På sätt framgår av den ovan lämnade redogörelsen för nöjesskattens tillkomst, var under förarbetena till författningen i ämnet från början avsett, att skatten skulle upptagas för statens räkning. Att förslaget omlades till att innefatta en kommunal beskattning berodde, efter vad redogörelsen ävenledes visar, i första hand därpå att man kom till den uppfattningen, att ifrågakarande skatt till sin natur vore mest lämpad att tagas i anspråk för kommunernas räkning.

Den numera vunna erfarenheten synes utskottet hava bekräftat riktigheten av denna uppfattning. I sådant hänseende har utskottet särskilt velat framhålla, hurusom handhavandet av ifrågakarande beskattning åtminstone i mindre samhällen är förenat med mycket besvär och avsevärda svårigheter. Detta gäller till en början i fråga om uppbörden, nämligen beträffande vissa tillställningar av tillfällig art. Detsamma gäller även om utövningen av den kommunerna (jämlikt § 2 mom. 2 i ovan nämnda förordning) tillkommande befogenheten att för visst fall eller beträffande vissa slag av tillställningar medgiva befrielse från skattens utgörande. I sistnämnda hänseende torde de flesta kommuner hava fastställt vissa regler, enligt vilka befrielse kan meddelas, men vid tillämpningen av sådana regler hava de visat sig ofta lämna rum för olika tolkningar och föranleda meningsskiljaktigheter, missnöje och obehag. Om nöjesskattningens utövande är för kommunerna, åtminstone de mindre, förenat med så stora olägenheter som nu antytts, så torde det icke behöva närmare påvisas, att för statsmyndigheter svårigheterna vid skattens handhavande skulle bliva avsevärt större. Det synes i själva verket vara helt uteslutet, att ifrågakarande skatt skulle kunna utan oskäliga kostnader ställas under statens uppbördsförvaltning.

Motionären har även utgått från, att vederbörande kommuner skulle uppbära skatten, och tänkt sig, att en mindre del av inkomsten — en fjärdedel — skulle stanna hos kommunen. I anslutning till vad nyss anförts, torde man emellertid böra räkna med, att vid en fördelning av inkomsten efter dylik grund — även om den kommunala andelen höjdes till en tredjedel, såsom tidigare ifrågasatts — många kommuner helst skulle önska att bliva befriade från skatten.

Om, enligt vad ovan utvecklats, erfarenheten bestyrkt uppfattningen, att nöjesskatten genom sin natur är mindre lämpad att göras till statskatt, så vinner denna uppfattning ytterligare stöd, då man tar i betraktande den avkastning, skatten givit eller kan beräknas giva. Om man med ledning av ovan meddelade siffror upptager den genomsnittliga årliga avkastningen för hela landet med nu tillämpade skattesatser till 6 miljoner kronor och räknar med att, under förutsättning att skatten

upptoges för statens räkning, en tredjedel avstodes åt kommunerna, så finner man, att vad som skulle återstå såsom statsinkomst icke kan hava avsevärd betydelse vid uppgörandet av en riksstat. Däremot bereder avkastningen, om den oavkortad kommer kommunerna till godo, många av dem en välbehövlig lättnad i det direkta skattetrycket.

De praktiska skäl, som enligt utskottets mening sålunda tala emot den av motionären förordade omläggningen, skulle i viss mån försvagas, därest skattens avkastning kunde, på sätt också motionären tänkt sig, ökas genom en avsevärd höjning av de för nöjesskatten nu gällande skattesatserna. Det lär dock icke kunna med säkerhet antagas, att genom en dylik åtgärd skatteinkomsterna skulle ökas i förhållande till höjningen, i det att en nedgång i de besökandes antal och, vid vissa tillställningar, en minskad avsättning av dyrare biljetter säkerligen skulle följa. Även om man i likhet med motionären anser en minskning i nöjesfrekvensen önskvärd, så skulle ju, därest en sådan inträdde, det finansiella syftet med höjningen vara förfelat.

De betänkligheter, utskottet härmed framfört mot nöjesskattens omläggning till statsskatt, äro enligt utskottets mening så vägande, att utskottet icke kunnat förorda motionärens förslag att hos Kungl. Maj:t begära utredning i ämnet. Däremot har utskottet icke velat intaga slutlig ståndpunkt i frågan om nöjesskattens anordnande. Med ett definitivt ståndpunktstagande bör, med hänsyn till frågans redan av 1921 års bevillningsutskott framhållna samband med den numera pågående utredningen av den kommunala beskattningen, enligt utskottets mening anstå, till dess resultatet av sistberörda utredning föreligger.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att förevarande motion II: 129 av herr Olsson i Berg m. fl., om skrivelse till Kungl. Maj:t angående höjning av den kommunala nöjesskatten och skattens ombildning till statsskatt, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 februari 1923.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

Närvarande: herrar *Röing*, friherre *Fleming*, *Gustaf Nilsson*, *Antonsson*, *Wigforss*, *Wohlin*, *Björnsson*, *Boman*, *Bärg* i Katrineholm, *Jönsson* i Boa, *Lithander*, *Sköld*, *Olsson* i Ramsta, *Isak Svensson*, *Johan Bergman*, *Uddenberg* i Karlskoga, *Lövgren* i Nyborg, *Olsson* i Golvvasta och *Brännström*.

Reservation

av herrar *Wohlin*, *Jönsson* i Boa, *Olsson* i Ramsta, *Isak Svensson*, *Olsson* i Golvvasta och *Brännström*, vilka anförde:

»Vi anse, att utskottets motivering icke berör åtskilliga skäl, som kunna anföras till förmån för en framtida ombildning av den kommunala nöjesskatten till statsskatt. Utskottets motivering hade enligt vår mening bort begränsas till en erinran om att med riksdagens ståndpunktstagande i frågan, i vilken skäl kunna anföras både för och emot, bort anstå, till dess resultatet av den pågående utredningen av den kommunala beskattningen föreligger».
